

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



# MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

21:a årg. 1925.

Nr 9. September.

Pris 25 öre

## Med vem bör den gifta kvinnan konkurrera?

Av Eva Wigforss.



A. J. Munnings: STO MED FÖL.

Det fanns en tid, då varje kritiker av sociala missförhållanden, som ville blotta klassamhällets orättvisor riktigt slående, aldrig var villrådig om var han skulle finna ett gott exempel på "drönaren i kupan", den tärande individen, som konsumerar oerhört utan att göra någon insats, inte ens den insats, som kapitalisten gör genom att samla rikedom, "spara". Denna typ, vars enda arbete i stället bestod i att göra slut

på arbetets frukter, kulminerade i en underlig individ, som huvudsakligen hörde hemma i de högre samhällslagren och kallades lyxkvinna, vanligen lyxfrau eftersom hon i regel förekom tillsammans med en man, som ägde eller förtjänade de pengar hon gav ut. Den beklagansvärda varelsen hade alltså möjlighet att tillfredsställa alla sina behov utan egna ansträngningar. I saknad av någon yttre eggelse till verksamhet

och berövad det naturliga arbetsområde hemmet borde erbjuda genom en uppfattning, som ansåg sådant arbete för simpelt, tog hennes obrukade energi sådana uttryck som socialt arbete, ofta mer välmenande än välgörande eller ett rigoröst uppfyllande av sällskapslivets och modets alla krav.

Det vore kanske för mycket sagt, att denna typ i den samhälleliga faunan håller på att dö ut, men nog kan

man konstatera en förvandling i stor utsträckning från drönare till arbetsbi. Det anses inte längre förnämt att ingenting göra, och även en grevinna kan utan att blygas hava en anställning, som ger inkomster. Och i stället för att finna det opassande finner man det numera högst berömvärdt, om en fru, som har råd att hålla sig en jungfru, föredrager att göra hennes arbete själv. Ingen förebrår henne, att hon därigenom tillägnar sig ett levebröd från en, som bättre behövde det. Men om denna fru har en utbildning, som sätter henne i stånd att utföra ett bättre betalt arbete utom hemmet och hon överlämnar det husliga åt en, som kanske är mera kvalificerad därtill än hon själv, får man höra annat. Då hör hon till det slag av försörjda arbetare, som äro ett ständigt hot mot lönestandarden för dem, som arbeta för sitt uppehälle, eftersom hon arbetar för bara nålpenningar. Skulle därtill det arbete vår fru behåller som gift (i regel är det ju på det sättet det går och mer sällan så, att hon som gift söker nytt arbete) vara en statstjänst, anser man, att hon gör intrång på ett arbetsområde, som inte är avsett för henne. Och råkar den hon gifter sig med vara en kollega, vilket ju ofta är fallet, förvärras hennes brott till den grad, att man börjar tala om lagstiftning mot ofoghet.

Så motionerades det nyligen under kraftigt instämmande från flera håll i andra kammaren om utredning för åtgärder mot de gifta kvinnornas innehav av statstjänster. En av kammarens kvinnliga ledamöter, som likväl inte ville gå så långt som till lagstiftning mot de gifta kvinnornas förvärvsarbete, ansåg det principiellt riktigt, att detta arbete borde inskränkas och har i denna tidning (se aprilnumret) kraftigt väddjat till kvinnorna att sluta upp med denna "onödiga" och "osunda konkurrens" och inte utmana den lagstiftande myndigheten till ett sådant ingripande, som motionen avsåg.

Man må ha vilka tankar som helst om utsikterna för att genomföra en lagstiftning i den riktningen, så förtjänar denna ansats därtill mer uppmärksamhet än den man i första ögonblicket skänker den som ren kuriositet. Och när man i en stor liberal tidning, som uppträder med vissa pretentioner i ekonomiska frågor, samtidigt finner uttalanden starkt sympatiska med andan i denna hr Lindbergs motion och ett framhållande av det oriktiga i att

en familj på så sätt (det gällde tydligen närmast folkskollärarekåren) lägger beslag på två levebröd, tvingas man verkligen att forska efter grunderna till en sådan märklig tolkning av den fria konkurrensens innebörd.

Om man velat motivera ett ingripande mot de gifta kvinnornas statstjänst med omsorgen om, att deras arbete inte skall bli dyrare för staten än de ogiftas, vore angreppet ju förklarligt. Men mot ofog i den vägen har just denna riksdag skaffat garantier nog, kanske övernog, genom bestämmelsen att kvinna med barn i sin vårdnad upp till 15 år när som helst kan anmodas att taga tjänstledighet, om hon visar sig försumlig. Likaså skulle man förstå en åtgärd, som förbjöde de redan försörjda, vare sig män eller kvinnor, gifta eller ogifta, att innehava statstjänster, om lämpliga mer behövande kandidater till dessa finnes. Men en sådan uppfattning av statstjänsterna som levebröd för behövande vill nog ingen göra sig till tolk för, och ännu mindre vill man utanför statens verksamhet i de privata företagen anlägga sådana humanitära synpunkter vid anställande och avskedande av personal. Där äro de försörjda, vare sig de äro hustrur eller barn, synnerligen välkomna, och varje annan synpunkt än lämpligheten för platsen anses oekonomisk och orimlig.

Det är tydligen en både förklarlig och försvarlig önskan att hjälpa de svagare i konkurrensen, som ligger till grund för motionens yrkande, men även om man fullt gillar detta syfte, kan man inte undgå att finna de onda verkningarna av ett ingripande mot den gifta kvinnans rätt att innehava statstjänst långt större än de goda. Frånsett svårigheten att göra någon gallring bland behövande, mindre behövande och helt försörjda, varigenom alltså också änkor och bustrur till sjuka eller från försörjningssynpunkt odugliga män komme att utestängas från möjligheten att hjälpa familjen, komme ett ingripande mot gifta att gynna olegaliserade förbindelser eller fördröja äktenskap i de fall, där hustruns bidrag till familjeinkomsten är ett nödvändigt villkor för tidigare giftermål. Och just bland statstjänarna äro de ju sena giftermålen synnerligen vanliga på grund av lång utbildning, studieskulder och önskan att behålla en viss standard.

En annan konsekvens, som kanske har större räckvidd, är den återver-

kan varje begränsning av den gifta kvinnans möjlighet att draga nytta av sin utbildning också efter giftermålet givet måste få på den unga flickans möjligheter att skaffa sig utbildning och på hennes yrkesval. Måste hon avbryta sin tjänst så snart hon gift sig, betyder detta, att det för föräldrarna blir mindre god kapitalplacering att ge flickorna en utbildning än att giva pojkarna en god start, och svårigheterna för henne själv att åtaga sig kostnaderna för sin utbildning bli större. En av orsakerna till att kvinnorna legat under i konkurrensen med männen på många områden är utan tvivel, att de valt sitt yrke som en sysselsättning tills vidare och inte för livet på samma sätt som männen. Den förbättring i kvinnornas ekonomiska läge som ställts i utsikt genom de större möjligheterna till utbildning för kvinnor och nyligen genom öppnandet av också de mera lönande statstjänsterna för dem, skulle komma att få en ganska bitter tillsats, om den komme att förvandlas till ett val mellan statstjänst med samma lön och villkor som för en man och giftermål. Även för männen torde det innebära en viss risk att ställa kvinnorna inför ett sådant val.

Om en grupp kvinnor, som förut så gott som undantagslöst hörde till dem, som gjorde mycket liten arbetsinsats eller ingen alls i samhället, visar tendenser att bli fullt arbetande medlemmar, bör man inte utan starka skäl avvisa en sådan utveckling och hänvisa dem till äktenskapet som den för dem naturliga försörjningsutvägen. När den gifta kvinnans liv fylldes av omsorger om en stor barnskara och ett omständligt hushållsmaskineri, var mannen den naturlige försörjaren och förvärvsarbete utom hemmet kunde inte komma ifråga för kvinnan under största delen av hennes äktenskap utom i yttersta nödfall. När omsorgen om barnen allt mer reduceras till en kortare period och de husliga bestyren förenklas och underlättas på alla sätt, kommer den synpunkten, att försörjningsplikten för hustru och barn åligger mannen ensam att mer och mer försvinna och har ju redan fått vika t. o. m. i lagstiftningen. En utveckling i den riktningen att kvinnan tager allt större del i förvärvsarbetet och att samhället genom någon form av understöd för barnen möjliggör för henne att lämna det under tider, då detta är önskvärdt för barnens vård,

är helt visst en lösning av dessa problem, som har större utsikter för framtiden än ett envist fasthållande vid redan otidsenliga uppfattningar av mannens och hustruns olika ställning, som ytterst bottna i urgammal despoti och urgammalt slaveri.

Fru Thüring angiver i sin förut citerade artikel skälen till sin uppfattning så här: "Om det funnes arbete för alla vore naturligtvis där-om ingenting att säga, men när det är så dåligt härmed, som vad det verkligen f. n. är, borde någon hänsyn kunna tagas till ett dylikt förhållande", och anför som exempel på dylik upprörande konkurrens, att en verkschef med 30,000 kronors inkomst "låter sin hustru innehava en tjänstebefattning, som en arbetslös ogift kvinna skulle kunna få." Låt oss taga exemplet först. Vad är det som är så upprörande i denna rika fruns konkurrens med en ogift? Är det det förhållandet, att hon utan att vara absolut tvingad därtill föredrager att arbeta? Tydligen inte, ty då skulle den ogifta eller mannen, som äger ett kapital men föredrager att arbeta, vara lika brottslig. Inte heller är det hennes konkurrens med de ogifta mer behövande som är orätt i och för sig, ty om hon stannade hemma och skurade golv eller dreve att affärsföretag, skulle det nog inte falla någon in att kalla detta olämpligt, fastän hon även då kanske toge arbetsförtjänsten från någon ogift kvinna eller familjeförsörjare som bättre behövde den. Skulle hon vänta att arbeta tills hon vore säker på att ingen bättre behövde förtjänsten än hon, återstod för henne ganska säkert inga andra arbetsmöjligheter än dem, varmed lyxkvinnan skaffade sig illusionen av ett nyttigt liv. Orsaken till att vårt samhälle har sådana problem som överbefolkning och en dålig anpassning mellan arbetstillfällen och arbetskraft ligger lika litet en onödig konkurrens från de redan försörjdas sida som botemedlet ligger i att avstånga en viss grovt avgränsad grupp av kanske mycket kvalificerade samhällsmedlemmar från möjligheten att på bästa sätt utnyttja sin arbetskraft.

Och förklaringen till att man velat tillgripa sådana medel är att söka däri, att man ser arbetstillfällena som en i ett visst ögonblick given mängd platser, som det gäller att fylla ur en övertalig skara platsökande. Låter man den fria konkurrensen avgöra vilka som skola bli över, har man utsikter att få

kvar de, som hava minst möjligheter att göra sig gällande i konkurrensen. Gäller det tjänster, där man ha så många sökande, att man utan fara för rekryteringen tror sig kunna redan från början undantaga en viss grupp, ligger det ju nära till hands att säga, att de redan försörjda ej få komma med i konkurrensen. Men att sätta likhetstecken mellan dessa och den grupp gifta kvinnor, som söker arbete utom hemmet, är nog något djärvt. Och ser man förhållandena på litet längre sikt, finner man, att arbetstillfällena inte äro så givna till sitt antal, utan att varje nytillsatt tjänst skapar nya arbetsmöjligheter för andra. Frun i vårt exempel får genom sitt arbete en inkomst, som hon inte hade, om hon ej arbetade. Hon använder dessa pengar till att öka sin konsumtion. Och om hon förut utfört arbete i hemmet, skaffar hon sig hjälp där och får dessutom över till att köpa sådant, som hon annars inte skulle köpa. Hon köper t. ex. mer kläder än förut eller beställer dem i stället för att sy själv. Och för varje gång hon köper en vara, gör hon så att säga en beställning hos de arbetare, som tillverka den varan. Konsumerar hon hela sin inkomst, ökar hon i samma grad arbetsmöjligheterna inom andra arbetsområden. T. o. m. om hon skulle spara en del av inkomsterna, bliver inte ens denna del utan återverkan på arbetsmarknaden, såvida hon inte gömmer dem på kistbotten, men den metoden för sparande praktiseras ju inte numera. Hon sätter pengarna på banken, där någon företagare lånar dem för att använda dem till inköp av råvaror och till arbetslöner. Från samhällets synpunkt sett betyder det alltså en förlust, om någon hindras från att göra en arbetsinsats eller om någon får använda sina krafter till ett mindre lönande, mindre effektivt arbete. än han är i stånd till. Och den som finner det oriktigt av gifta kvinnor att söka arbete utom hemmet därför att de därigenom försvåra konkurrensen för de ogifta, få inte glömma, att han, om han vill vara konsekvent, måste döma dem till ren sysslöshet. Eller är det kanske orätt att konkurrera med telegrafister, postmästare eller byråchefer men inte att taga levebrödet från sömmerskor, barnsköterskor, hembiträden, bagare och alla slag av hantverkare såsom den i hemmet arbetande hustrun dagligen gör och måste göra?

## Nya strömningar inom kyrkan?

Det ekumeniska mötet är nu samlat i Stockholm och mitt uppe i sina förhandlingar. Mycket talas där om att den kristna kyrkan icke varit vad den bort vara för folken, varken som kulturbärare eller humanitär kraft. Den sociala nöden har den icke på rätt sätt sökt vara med om att avhjälpa. Det har varit för många av dess bekännare, som endast inrett sig för att försäkra sig om saligheten i ett efterkommande liv och låtit sig egoistiskt berusas därav, sade en talare, och tillade, att de icke handlat riktigt i kristlig mening, ty de ha tagit ut i förskott och det måste komma surt efter, precis som det gör för dem som taga ut sin lön i förskott. Kanske denne talare tolkade känslan hos alla verkligt kristna, att de förstå att kyrkan gjort sig mäktig genom att taga ut i förskott, men att andra krafter kommit till som gör att detta inte längre går utan att man måste leva med sin tid, för att ej en vacker dag bli helt åsidosatt.

"Herre, ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden", lyder en av våra mest kända böner. Om denna bön talades också under dessa dagar och framhölls att guds vilja icke är att folk skola bo i dåliga bostäder, hava stora bekymmer för sitt dagliga uppehälle, lämnas utan hjälp vid oförvållad arbetslöshet o. s. v. Men de kristna måste börja lära sig förstå detta och därför mera verka för att guds vilja sker här på jorden.

Alla, som hittills talat, synas ej ha några avvikande meningar mot socialdemokratins om nödvändigheten av en effektiv sociallagstiftning och rättvisare fördelning av produkterna, ävensom utjämning av klassmotsatserna. De radikalaste talarna ha, enligt utsago, erhållit de starkaste applåderna.

Ännu har ej fredsfrågan kommit upp till diskussion, men förspörjes, att starka röster komma att låta höra sig med krav på aktivt fredsarbete av de kristna. Många stå nog undrande inför denna kongress och alla de storslagna talen, om de skola bära någon frukt ute i det levande livet. Den frågan kan nog aldrig helt besvaras, ty verkningarna komma ej till synes som vid upprullandet av en ridå, men vi ha därför ingen rätt att med slagord förringa dess betydelse.

S. V.

## Kooperativa Förbundets Sommarskolehem.

Ett idealiskt sommarhem för semesterfirande kooperatörer.

En strålande solvarm sommardag stegade vi, några stycken intresserade kooperatörer, ombord på en Gustafsbergsbåt, för att styra färden över till Vår gård i Saltsjöbaden, Kooperativa förbundets sommarskolehem. Redan från färdens början gynnades vi av en enastående tur, ty strax vi stego i båten befunno vi oss mitt i ett sällskap av Vår gårds sommarskolelever, vilka med sina lärare i spetsen gjort en utflykt till Stockholm och besett Kooperativa förbundets lokaler, jämte en av konsumtionsföreningens affärer.

Innan man lägger i land vid Saltsjöbadens brygga, har man passerat förbi Vår gård och sett en av dess vackra villor som står däruppe på krönet och från sin höjd liksom hälsar den besökande välkommen, på förhand skvallrande om den vackra anblick som möter däruppe. Det var heller inte med små förväntningar som vi stego i land och vandrade vägen fram till bestämmelseorten, och förväntningarna blevo sannerligen inte gäckade. Saltsjöbaden är ju berömt för sitt vackra läge i Stockholms skärgård och Vår gård har minsann inte den sämsta platsen, där den ligger på en höjd med den allra härligaste utsikt över Saltsjön.

På Vår gård finnes två större byggnader inrymmande sovrum, sällskapsrum, matsal, bibliotek och föreläsningssal, varjämte även K. F.'s studieavdelning har sina lokaler därstädes. Under rektorns älskvärda eiceronskap föras vi omkring i villorna, och ju längre vi vandra omkring i de vackra rummen, ju mer övertygade bliva vi om att de som här få tillbringa sin semestervecka böra ha det ganska gott. Nog kan det vara skönt att, om också bara för en vecka, få glömma trångboddhet och osunda bostäder och att få ha tillgång till sol, luft och bad.

Vid vårt besök pågick sommarskolan, vilken tog sin början den 28 juni och fortsätter till den 2 aug., således i fem veckor. Sommarskolorna äro ämnade som en slags semesterveckor för kooperatörer eller för Kooperationen intresserade personer. De enda fordringar som ställas på deltagarna äro att de två tim-



Vår gård.

mar om dagen åhöra de föreläsningar som hållas om Kooperationen och närgränsande ämnen.

Varje sommarskolevecka utgör ett avslutat helt, och tager sin början på söndagskvällen, med gemensam middag klockan 7, och avslutas följande lördagskväll eller söndagsmorgon, då en ny kontingent semesterfirande avlösa dem som redan tillbringat en vecka därute.

En dag i varje vecka anslås för besök i Stockholm, Kooperativa förbundet, Konsumtionsföreningen Stockholm m. o., kvarnen Tre Kronor, Skansen, eller vilka platser som deltagarna ena sig om.

När sommarskolan slutat den 2 augusti, så tager en biträdesvecka vid, för att i sin tur avlösas av en utbildningskurs som pågår i nio veckor, och som väl avser utbildning av föreståndare och övriga funktionärer inom den kooperativa affärsverksamheten. H. F.—d.

## Stjärnorna.

En människa lär mera anspråkslöshet genom att skåda upp i världsrymden en stjärnklar natt än genom under årtal inpluggade lärosatser. Man borde i sin ungdom vänja sig att böja knä vid evighetens fötter och att lyssna till den oändliga rymdens stillhet. Den stjärnströdda himlen är livets sannaste vän, alltid finnes den, alltid ger den frid åt sinnet, alltid minner den om att ens oro, tvivel och smärta äro försvinnande småting.

Fritjof Nansen.

## En stor dag i Brunnsviks historia.

Constancia sjösatt.

Den 11 juli 1925 kommer alltid att förbliva en stor dag i Brunnsviks historia, ty då sjösattes Constancia. Visserligen inte den kyrkbåt som vi från början drömt om, men embryot till den flotta som en gång kommer att åt A. B. F.'s sommarkurser ge möjligheten att förlägga undervisningen till det svalare elementet när hettan på landbacken blir för tryckande, för att nu inte tala om de möjligheter till "sjöfärder i drömfyllt vemodsmättat mänsken" som rektor Hugo erinrade om i sitt doptal, i vilket han även påvisade för oss att dessa färder hade blivit alldeles för långt avlägsna, ja kanske förlagda i en oviss framtid, om vi skulle väntat så länge att vi fått pengar att köpa en kyrkbåt för. Och vi böjde våra huvuden i tålig undergivenhet, på honom tillämpande gummans ord i sagan, "vad får gör är alltid rätt". Rektorn talade även om, och tackade för de många bidrag som kommit från våra kvinnoklubbar och som nu, tillsammans med bidrag från andra håll, gjort det möjligt att inköpa denna första båt, som kommer att följas av ännu flera, till dess hela flottan står där fix och färdig att föra kursdeltagarna ut på härliga sjöfärder, och jag låter genom vår tidning hans tack gå vidare till alla givare inom våra klubbar.

Hur länge det dröjer innan vår flotta blir färdig, beror naturligtvis



Utsikt över Saltsjön från Vår gård.

på huru stark den ström av tioöringar bliver, som från de många små givarna ute i landet letar sig fram till rektor Hugos båtka.

Sjösättningen gick av stapeln under särdeles högtidliga former, dop, salut, sång — festkantat sjungen av Constanciakören (de kvinnliga deltagarna) — varjämte Jungman Jansson sjöngs både på svenska och engelska.

Högtidligheten avslöts med en insamling till båtforden, vilken inbringade den nätta summan av 30 kronor.

På kvällen var samkväm anordnat, äkta Brunnsvikstämning rådde, Constanciaorden stiftades, ordnar utdelades och allt var fröjd och gamman.

Det var dock inte enbart med anledning av sjösättningen som samkväm anordnats, det var samtidigt avslutningsfest för årets första specialkurs, samt välkomstfest för instruktörerna, som samlats till konferens lördag och söndag. Samtidigt började även deltagarna i den andra specialkursen anlända. Men hur mycket folk det än samlas vid Brunnsvik, där blir aldrig trångt, ty där är samsjäl alltid god, och där ondgör sig ingen över små förtretligheter. Det är som det låg något i själva luften som gör att här måste alla var glada, goda och snälla.

Låt andra ha komforten och de stora, vackra salarna, i Brunnsvik finnes ändå det som har större värde. Där är stora famnen öppna mot alla, där känner den ringaste och obetydligaste, att här är man välkommen, och ätt det välkommen som ljuder mot en är hjärtligt och ärligt menat.

H. F—d.

## Avtalet framför kärleken.

### Gammal grymhet i ny förkunnelse.

Vi radikala betecknas ofta från konservativt håll, såsom de där riva ned utan att bygga upp i samhället. Men det synes stundom, som om de konservativa inte nöja sig med att stå som de gamla byggnadernas, de redan spruckna murarnas skiltvakt endast, utan de gå till angrepp mot vad utvecklingen redan byggt upp, gå åstad för att riva ner och göra försök att flytta vissa samhällsinstitutioner århundraden tillbaka i tiden. Naturligtvis bliver det maktlösa försök, ty det går ännu mindre göra ett långt skutt tillbaka än framåt i den allmänna utvecklingen. Friherrinnan Annie Åkerhjelm hör till dessa, som med en viss resignation inför det lönlösa i sin egen kamp, kämpar för att vrida tidens ur tillbaka, utplåna många led i den allmänna utvecklingen och riva ned, vad generationer av modiga kvinnor byggt upp. Man bliver inte blott betänksam utan man bliver både ledsen och förargad, då man läser Annie Åkerhjelm's artikel "Äktenskapet ur etisk synpunkt" i *Husmoderns gyllene bok*, ledsen för att en kvinna, en kvinnlig journalist och författare, kan förfäktat principer, som äro ett bittert hån mot vår tids kvinnor — det är som ett slag i ansiktet — och förargad därför att förlaget Åhlén & Åkerlund låter denna författarinna diktera moralen för "varje svensk kvinna" (boken är ju

avsedd att vara ett uppslagsverk och få massspridning).

Att allmänheten diskuterar de hävdvunna begreppen om äktenskapet och moralen, betecknas av Annie Åkerhjelm såsom "en nervöst okynig motvilja mot varje given regel". All "ny moral" synes henne gå ut på, att var och en skall göra, vad honom eller henne lyster. Från denna utgångspunkt hävdar hon sedan en äktenskapets etik, som möjligen kan hava varit ett sedligt ideal för medeltidens människor, men som är omöjlig för vår tid. Och det är inte med blygsamma pretentioner hon träder fram med sin förkunnelse, ty hon vill ge de många, "som lidit religiöst skeppsbrott, ett litet skär, dit de kunna rädda åtminstone moralen." Det är icke erotiken eller den individuella personliga kärleken, som skall ligga till grund för giftermål, enligt denna "äktenskapets etik". Fordom gjorde föräldrarna upp äktenskapen, och barnen, som hade förtroende till de gamlas "överlägsna klokskap" voro villiga att älska och vara lyckliga på befallning. Vidare bör inte kvinnan med harm beteckna som ett utslag av mannens äganderätt, att äktenskapet för hennes vidkommande utvecklats till engifte. "Det är han (d. v. s. mannen) som genom århundraden och årtusenden uppfostrat kvinnan till renhet, men det är hon som dragit största vinningen därav. Hon har vunnit privilegiet att leva i jungfrulighetens friska alpluft, i det ärbara äktenskapets stilla, värmande solsken. Hon har vunnit den lyckligaste av människo-lotter, att få leva livet utan att komma det onda nära." Med det onda menas tydligen erotiken, vilken karakteristiskt nog betraktas som en synd, av äktenskapskontraktet förvandlad till ärbar synd. Renhet, som kvinnan blivit uppfostrad till av mannen, är lika med fysisk återhållsamhet utom äktenskapet. Den högre renheten och moralen, som fordrar samklang mellan hjärta och sinne, mellan den individuella kärleken och det erotiska givandet, har ingen plats i Annie Åkerhjelm's etik. Visserligen talar hon om äktenskapet som en "förening till kropp och själ." Men hon giver detta uttryck den innebörden, att en gift kvinna skall avstå från sina andliga intressen, sitt arbete, sina åsikter, sina anförvanter och vänner för att helt uppgå i mannen och göra hans till sitt, så långt det är möjligt. Skulle dessa principer bli ve-

dertagen etik, så måste ett grundligt utplånande av kvinnlig intelligens och kvinnlig personlighet ske. En gift yrkeskvinna eller konstnärinna, som vore hängiven sitt arbete, sin konst, sitt kall, vore då något otänkbart. Egentligen har det varit överklasskvinnan, som av gammalt redan som barn blivit given åt en man och uppgått helt och hållet i honom såsom hans egendom, därför att ingen särskild livsuppgift, inga särskilda andliga intressen upptagit henne. Nu kan denna etik inte längre räknas ens som en "överklasskvinnornas etik" — utan endast en "nollornas" etik. Ingen kvinna med personlighet och intelligens — vilken samhällsklass hon än tillhör — förmår utplåna sig själv och helt uppgå i en annan. De lyckligaste äktenskapen, de vackraste kärlekssagorna, dessa som blomma och dofta likt eviga rosor genom tiderna, ha uppstått mellan just egenartade, begåvade människor, som skänkt varandra av sin personlighets rikedom utan att utplåna sig själva. Men huru många olyckliga äktenskap, där hustrun varit mannens eko och skugga, som tråkat ut honom och bragt honom ända till ursinne, skulle man inte kunna peka på såsom ett varnande exempel inför Annie Åkerhjelm's etiska förkunselse.

Dock måste man fråga sig: Har författarinnan verkligen sett ett olyckligt äktenskap? Fördömandet av skilsmässor giver anledning till frågan. "De fränskildas liv blir aldrig riktigt helt; även om de icke äro medvetna därom, få de aldrig vare sig sin fulla självaktning eller full aktning av andra."

På denna punkt i sin moralpredikan för författarinnan osökt tanken till prästen i Ibsens "Gengangare". Men hon är konsekvent. Vilka tragedier och olyckor som helst inom äktenskapet, endast "respekten för avtalet" bibehålles. Äktenskapet ett avtal — en edlig förpliktelse — en viktigare affär! Det vore orättvist att kalla denna sorts etik för överklassfilosofi, ty den utgör dessbättre inte livsidealet för någon samhällsklass i vår tid. Det är ekon från svunna tider, då nästans hustru räknades samman med hans slavar och kreatur, medan hon hade mindre betydelse än det fäderneärvda huset.

Att uppträda med makt och myndighet duger inte för en kvinna, och höjer hon sin röst i vrede blir hon ful. Försummas hon av sin man, så bör hon sitta hemma och hava

## Fogelstads medborgarskolas sommarskurs.



Sommaren år 1922 samlades den första kvinnliga medborgarskursen vid Fogelstad. Den var framsprungen ur känslan av, att kvinnorna när de äntligen erhållit rösträtten, i det stora hela inte voro skieckade att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina medborgarplikter och att bära sitt nyvunna medborgarsvar.

Idén om startande av en dylik skola var fröken Elisabeth Tamms, och som hon också som godsägare till Fogelstad hade möjligheter att realisera sin tanke, sattes den genast i verkställighet i samråd med andra ledande kvinnor inom det frisinnade lägret.

Denna första kurs bevistades endast av frisinnade kvinnor, ungefär en från varje län.

Meningen hade nog från början varit att omedelbart fortsätta och för varje år anordna kurser, men på grund av mellankommande omständigheter har tanken fått vila tills nu i år, då först en tremånaderskurs, 1 april—30 juni, gick av stapeln, med

tråkigt, ty kvinnor som roa sig ensamma eller med andra kvinnor, "få lätt ett drag av bacchant." Författarinnan avskjuter naturligtvis också en pil ut sitt sällsamma koger mot "gift kvinnas äganderätt". Mannen bör disponera sin hustrus förmögenhet.

Det är beklämmande för oss kvinnor, som höra vår tid till och drömma om en högre och renare framtidsetik, byggd på kärlekens, plikt-känslans och frihetens grund, att se, hur en kvinna framhåller andlig inspärning innanför dystra murar och galler för sina medsystrar såsom högsta och renaste moral. Lyckligtvis finnes det även konserverativa kvinnor med sundare livssyn.

Astrid Forsberg.

omväxlande teoretiskt och praktiskt arbete, och till vilken som inträdesvillkor satts att den sökande fyllt 20 år.

Den 15 aug. avslutades sommar kursen som då pågått i tre veckor. Till den senare voro inträdesvillkoren att den sökande fyllt 25 år. Kursen besöktes av 22 deltagare. Skolan, som står öppen för alla åsiktsriktningar och för kvinnor ur alla samhällslager, avser att vara en skola för mogna människor, som behöva handledning i fullgörandet av sina medborgerliga plikter, och den avser även att hos dem stärka ansvars-känslan och att bibringa dem en ökad förståelse av deras medborgarsvar.

Vid den nu avslutade sommar kursen har skolans rektor, fröken Honorine Hermelin, föreläst om statskunskap och olika statsskick, från antiken till våra dagar. Föreläsningarna, som präglats av stor saklighet, ha med värme och intensitet väddjat till åhörarna, att riva bort bindlarna från ögonen, att avlägsna varje hinder och fördom som hindrar oss att se klart, så att vi utan förutfattad mening kunna pröva oss fram till det som är det gemensamma bästa, och att inse det plikten kräver vars och ens deltagande i uppbyggandet av ett bättre och rättvisare statsskick.

Fröken Ebba Holgersson har lett undervisningen i kommunal- och föreningskunskap. Hon har hållit föreläsningar om fattigvårds-, barnavårds- och äktenskapslagen, hon har lärt oss ställa propositioner, välja proportionellt, och slå klubban i bordet, att skriva blänkare och annonser, att hålla inledningsanförande, ja, med ett ord sagt allt vad en modern medborgare bör kunna i vår tid. Det sätt på vilket undervisningen skett har också varit i hög grad ägnat att väcka deltagarnas intresse för fortsatt studium i hithörande ämnen.

Skådespelerskan fru Manda Björling lärde oss läsa väl, eller om hon nu inte på denna korta tid kunde åstadkomma ett dylikt under, så lärde hon oss dock inse hur illa vi läsa, och hur vårdslöst vi behandla vår röst, och att det är på tiden att vi bättra oss härutinnan. Dylika väl-

läsningskurser eller studiecirkel i välläsning skulle nog ha en ganska stor uppgift att fylla inom våra föreningar. Men till det måste anlitas lärare. Frågan borde vara aktuell för skolorna.

Dessa tre här nämnda voro kursernas ständiga lärare. Dessutom höllos föreläsningar av periodiska medarbetare: doktor Ada Nilsson talade om näringsfysiologiska frågor och befolkningsproblemet, advokat Eva Andén om moderna rättsprinciper, fru Elin Wägner om talandets konst, Gandhi och hans frihetsrörelse samt fredsfrågan, fru Anna Bugge-Wicksell om Nationernas förbund, fröken Herta Svensson om industrialismens problem, doktor Andrea Andréen-Svedberg om ärftlighet, fil. doktor Gunhild Berg om fascismen, samt fröken Elisabeth Tamm om jordfrågan. Dessutom förekommo diskussioner i en del aktuella frågor.

När man ser på den långa talarlistan får man nästan en känsla av ett överlastat program, men därav förnams dock intet under kursen, emedan allt var så väl organiserat, att tiden utnyttjades på det noggrannaste sätt, utan att därför alltför mycket trötta ut deltagarna, vilka allt som oftast bereddes tillfälle till kroppsövningar och promenader i det gröna. Hela kursen utgjorde ett vackert prov på kvinnlig organisationsförmåga.

Till alla dem som stå undrande inför denna nya skola och kanske tro att undervisningen där tjänar som agitation för någon viss åsikt, vill jag endast försäkra att så inte är fallet, men naturligtvis bygger den på demokratiska principer och avser att ställa var och en inför sitt ansvar som samhällsvarelse och fullmyndig medborgare. Och för alla dem, som aktivt deltaga i det politiska och kommunala arbetet och i arbetet inom de politiska organisationerna, bör skolan bli till ovärderlig nytta.

H. F — d.

**Sverges Husmödrars Riksförbund** har vänt sig till myndigheterna med en skrivelse, vari begäres bättre läkarevård för landsbygdens folkskolebarn.

Vi hoppas särskilt, att kvinno-klubsmedlemmarna äro vakna för detta ärende.

## Från Holland.

Brev till Morgonbris av L. Tilanus.



L. Tilanus.

I Holland försiggingo de nya valen till parlamentet den 1 sistlidne juli. Det var andra gången efter den allmänna rösträttens införande.

Första gången den allmänna rösträtten tillämpades för kvinnorna blev till nackdel för socialdemokratien, enär arbetarpartiet då förlorade två mandat. Vid de nu förrättade valen fick partiet däremot antalet ökat med fyra mandat.

I det nuvarande parlamentet utgöra socialdemokraterna 24 procent. Regeringen kommer dock fortfarande att bli reaktionär, fastän med något moderat anstrykning än förut.

En koalition av de kalviniskt-kristliga och de romerskt-katolska partierna kommer säkert att regera, ehuru med försvagad position.

Den goda verkan ur demokratisk synpunkt, som kvinnorösträtten nu bragte, kommer tydligast fram i de större städerna. I landets verkliga huvudstad, Amsterdam, ökade röstetalen för socialdemokratien med 40 procent; en tredjedel av de röstande röstade socialdemokratiskt.

Den internationella kvinnodagen hölls här i Holland den 21 juni. Den främsta programpunkten å denna dag var framhållandet av avvapning. Stora kvinnomöten höllos på olika orter i landet.

Den socialdemokratiska riksdagsgruppen har utarbetat ett lagförslag till parlamentet om avvapning på liknande grunder som det danska förslaget.

I stället för nuvarande armé med 300,000 soldater skulle det bli ett landvärn på 25,000 man och en vaktflotta för kolonierna. Detta är konstitutionellt möjligt.

Under 1926 skulle man börja reduktionen av antalet soldater och matrosor. Om några år skulle omorganisationen vara genomförd och den nya säkerhetsvakten avlösa nuvarande armén.

Nära hundra miljoner gulden (ungefär 160 miljoner guldmark) skulle insparas redan 1926, enligt det framlagda förslaget.

Agitationen för avrustning har gjort stort intryck på kvinnorna och verkat fördelaktigt för socialdemokratiens framgångar.

Vi hoppas kunna få majoritet för det nya förslaget, då den borgerliga vänstern, som också på sista tiden ökat i antal, understödjer detsamma.

Nästa val kommer med sannolikhet att ge vänsterpartierna ett övervägande flertal och bringa nedrustningsförslaget i hamn.

Kommunisterna understödjade naturligtvis ej vår agitation för avrustningen. De ha vid detta val erhållit en representant i stället för två i föregående riksdag.

Vid detta val visade sig kvinnorna, framför allt i städerna, vara lika vakna som männen och agiterade och röstade för de partier som förde fram kravet på nedrustning.

Kvinnornas växande politiska intresse och makt gagnar socialdemokratien och detta faktum är för oss högst glädjande.

**Dr. Elisabeth Ribbius Peletier från Amsterdam** uppsökte Morgonbris' red. på sin genomresa från den internationella kursen i Brunnsvik. Hon var mycket intresserad av den socialdemokratiska kvinnorörelsen i sitt land och talade om dess arbete, vilket i det väsentliga sammanfaller med det som fru Tilanus skrivit till oss om. Hon ville gärna ha reda på vårt arbete då deras förbund organisatoriskt hitintills varit mycket lika med det svenska. Förändringar komma visst dock att där ske. Som ett apropå kunna vi tala om, att ur de val, som gingo av stapeln i juli, var det icke mindre än 49 olika partier som deltog, men partibeteckningen utsattes ej på valsedeln utan det nummer som partiet erhåller från myndigheterna genom lottdragning.



## Kapitalets nytta.

En författare i Morgonbris har angripit undertecknad för vissa uttalanden i artikeln Arbetets frukter i denna tidnings 4:e nummer för i år. Författaren kallar sig anspråksfullt nog Argus. Enligt legenden skådade Argus skarpt och långt. Med bästa vilja i världen kunna vi icke giva vår Argus erkännandet att vara i besittning av samma egen-skaper.

Det första misstaget gör författaren genom nedskrivandet av följande ord:

”Nu är ju nationalekonomi ett ämne, i vilket endast ett relativt litet fåtal bland den stora allmänheten äger någon djupare inblick, vartill kommer det förhållandet, att det rätt ofta händer, att de ene nationalekonomiska experten slår ihjäl den andres argument, vilket ingalunda bidrager till att skingra dimmorna kring dessa ting.”

Naturligtvis finnes det delade meningar om många ting även bland nationalekonomerna, men i fråga om sådana saker som kapitalets betydelse och funktion råder enighet om de stora principiella linjerna. Och de torde gå ungefär där vi i vår kritiserade uppsats angivit.

Det är alldeles riktigt att parti-programmets ”utsugnings”-begrepp behöver en hyvsning. Den kommer nog också med tiden. Ty partiet kan ju icke vara betjänt med programsatser som på goda sakliga grunder även inom socialdemokratien kunna betecknas såsom diskutabla.

Den ärade opponenter har icke alls fått upp ögonen för kapitalets ofantliga roll inom den nutida produktionen. En varualstring med den oerhörda omfattning som nutiden har, vore absolut otänkbar utan kapitalets insatser. Och en förutsättning för bättre förhållanden för ett allt större och större antal människor är en ytterligare ökad produktion. Men denna kan ej nås utan en utbyggnad av verktyget, kapitalet. Ökningen av kapitaltillgångarna vilar på sparandets förutsättning. Ju mer som kan avsättas av dagens produktionsresultat till kapitalbildning, desto rikare blir folkhushållet. Den som sparar mest gör i detta avseende folkhushållet och dess delägare den största tjänsten. Den bygger effektivast på det samhälle, som ekonomiskt bättre

kan tillfredsställa alla. Hittills har detta sparande i väsentlig mån skötts av de människor, vi bruka kalla kapitalister. Men det visar tendenser till demokratisering nu sedan den gamla ”utsugningen” möjliggjort samhällets berikande i högre grad än förut.

”Arbetet är källan till all rikedom, säger ett ordspråk, vars sanningsenlighet väl knappast torde kunna bestridas. Alltså är det väl ändå ytterst det utförda arbetet, som är grunden och källan till kapitalet.”

Sälunda utvecklar författaren vidare sin mening. Det citerade ordspråket är en sanning med en mycket stark modifikation. Ty vad vore arbetet utan naturens rikedomar? En sågverksarbetare utan timmer är ingen vidare succés. Lika ensidigt vore det att säga att naturen är källan till all rikedom. Ty om ingen bearbetade den, fick den intet värde.

Kapital är upplagrad arbetskraft och jordkraft (naturkraft). Men denna upplagring har i vårt moderna produktionssystem skuld till den höga grad att kapitalet självt är bliven en lika betydelsefull produktionsfaktor och kommer att bli det, om ej mänskligheten vill börja på att deklinera mot naturstadiet. Men Argus är väl ingen Rousseauan heller!

Trots sin uppenbarliga strävan att vara saklig kan dock Argus icke låta bli att sjunka ned i den innehållslösa agitationstrallen. Författaren skriver nämligen:

”Och ändamålet med allt arbete att skaffa människorna de för livsuppehållet nödvändiga varorna, icke att hopa kapital till kapital? Vad gagnar det mänskligheten som sådan, att ett litet fåtal förfogar över så mycket, att de inte allenast äro villiga att uppskjuta nyttjandet av sina konsumtionsmöjligheter, utan helt enkelt inte kunna utnyttja dem omedelbart, många gånger trots det vanvettigaste slöseri? Utan bli ”sparrare” med eller mot sin vilja. Medan den stora massans konsumtionsmöjligheter äro så små, att de oftast inte räcka till ens för de

oundgängligaste livsbehoven.”

Argus må förlåta oss: men för den som brukar sitt sunda förnuft är denna förkunnelse ett rent nonsens. Naturligtvis är produktionens ändamål att tjäna behoven, konsumtionen. Men det är väl också fråga om hur behoven tjänas. De moderna behoven kunna icke fyllas utan ett synnerligt effektivt utbildat och utnyttjat kapital. Skola vi alla få det bättre måste produktionen giva ändå mera. Men förutsättningen för detta är större kapitalresurser. Och de kunna ej vinnas utan ökad kapitalbildning, sparande. Här förlorar sig Argus i utläggningar om bisaker, som ”vanvettigt slöseri” o. d. Den saken har ju icke med problemets huvudpunkter att skaffa. Eller kanske Argus helt enkelt icke vet vad som i nationalekonomisk bemärkelse är kapital. Det ser ofta nästan så ut!

Om kapitalister äro sparare med eller mot sin vilja, om massans konsumtionsmöjligheter äro små o. s. v., det är ting som ur det stora sammanhångets synpunkt äro ganska likgiltiga. Det viktiga är att det förekommer kapitalbildning, möjligheter till ekonomiskt förnyande och nyskapande. Och det kan anses axiomatiskt att endast i ett bra mycket kapitalrikare samhälle än det nuvarande är en avsevärd höjning av den stora massans levnadsstandard möjlig.

Ekonomisk vidskepelse möter läsaren av följande rader i Argus opus:

”Svårt är även att fatta förf:s påstående, att om ’den rättvisa fördelning’ av arbetets frukter, som ännu i den populära agitationen spelar en viss roll, ägt rum, så skulle utan tvivel utvecklingen högst avsevärt hämmats till följd av att då skulle en mängd av de värden konsumerats, som nu kunna avsättas till produktionens utveckling. Är produktionen då självändamål? Äro de producerade varorna icke till för att förbrukas?”

Visst äro de producerade varorna till för att förbrukas. Men om man förbrukar så mycket att ingenting blir över för den viktiga uppgiften att vidmakthålla och utbygga produktionsapparaten, hur går det då? Jo, man blir ännu fattigare och får ännu mindre att förbruka? Det är konsekvensen av Argus’ ”nationalekonomi”.

Kapitalet måste ha betalt för sin insats i produktionen, annars gör

det ingen insats. Man får av omsorg för produktionen lika litet svälta kapitalet som man får svälta arbetskraften. Om man tror sig inom ett socialistiskt samhälle kunna undandraga kapitalet ersättning för deras insats i den gemensamma alstringen av nyttigheten, begår man ett stort misstag. Då skulle det snart bli fattighus av alltsammans.

Sedan sjunker Argus ned till att komma med pratet om "överproduktion". Vi behöva icke här gå in på att behandla den saken, då vi kunna hänvisa till artikeln om Behoven och produktionen i Morgonbris' marsnummer.

Vad Argus vidare anfört är av den art att det vederlägges av vad som redan här sagts. När den ärade artikelförfattaren säger att "en långvarig praktisk erfarenhet" ligger till grund för uttalandena i Morgonbris juninumner så må det tillåtas oss påpeka vikten av att den politiska erfarenhetens resultat icke får bortskymmas av ekonomisk okunighet och vidskepelse.

Ulla H—s t.

**Int. Socialistisk kvinnodag.** På int. soc. kvinnokonferensen i Hamburg 1923 upptogs 1910 års int. konferens beslut om hållandet av en internationell soc. kvinnodag varje år. Någon bestämd tid fastslogs ej, men har från Wien varje år meddelats att där beslutats dess hållande i mars månad. I andra länder har denna dag hållits, såsom i Holland och England, under juni månad. Förra året ansåg förbundsstyrelsen att den skulle äga rum i augusti här i Sverge, men proklamationen från Soc. Internationalens exekutiv om hållandet av en fredssöndag, gjorde då kvinnodagen överflödig.

I år måste vi göra våra kvinnliga kamrater ute i världen sällskap. Där omfattas kvinnodagen med stor entusiasm. Kvinnorna möta upp i tiotusental till mötena och bliva dessa dagar ljusa minnen i dess arbete och kamp för fred och frihet, bröd och rättvisa.

Må nu alla klubbar rusta sig för att göra denna dag till en imponerande högtidsdag i vårt arbete och visa att även vi besjålas av fredslängtan och arbetareklassens befrielse ur den privatkapitalistiska samhällsordningens orättvisor och osäkerhetstillstånd för såväl den materiella som andliga kulturen.

## Från de socialistiska kvinnornas samlingsdag i Marseille.

Vid den socialistiska internationella kvinnokongressen i Marseilles, som ägde rum den 21 augusti, behandlades speciellt mål och metoder för den socialistiska kvinnorörelsen.

Kongressen enade sig efter flera timmars överläggning, vilken var av stort intresse, om följande uttalande:

### Resolution ang. mål och metoder inom den socialistiska kvinnorörelsen.

Förverkligandet av socialismen fordrar att folkens stora massor aktivt deltaga i arbetet för en ny samhällsordning. Såväl kvinnor som män måste häri taga del. Det är därför av en grundläggande betydelse att socialisterna i alla länder skänka sitt stöd åt kvinnornas anslutning till arbetarörelsen. För att nå detta mål bör varje socialistiskt parti anse att kvinnornas emancipation är en av de viktigaste uppgifterna i deras politik, d. v. s. samma politiska rättigheter för kvinnor som för män, framförallt rösträtt på samma villkor som män. Vidare lika ställning inom äktenskapet och att barn inom och utom äktenskapet erhålla samma rättigheter. Vidare fordras frihet för kvinnan att få yrkesanställning liksom männen, däri inbegripet också statliga; ekonomiskt likaberättigande ang. arbetsområden och lön.

Den socialistiska rörelsen bör därför i utövande av sin politik ihågkomma såväl kvinnornas som männens behov. För att kunna detta bör den socialistiska rörelsen i alla länder stödja kvinnoorganisationerna i deras arbete med att överlägga angående och fullfölja lösandet av kvinnoproblemen.

Det kapitalistiska samhället har åstadkommit att kvinnornas ställning politiskt och ekonomiskt är svagare än männens. Och dock fordrade intresset för moderskapet ett särskilt skydd och särskilda omsorger. Den socialistiska rörelsen måste fordra som konsekvens härav att åtgärder vidtagas till arbetarnas skydd och särskilt arbeterskornas för att tillförsäkra mödrar och barn deras välfärd.

För att möjliggöra ett samarbete mellan de socialistiska kvinnorna i de olika länderna bör en internatio-

nell kommitté bildas, som skulle ha va till uppgift att vara internationals exekutiv behjälplig att förbereda och anordna kvinnokonferenser, som skulle äga rum när de allmänna int. arbetarkongresserna sammanträdde.

Det fattades även följande resolution:

Konferensen förklarar:

att kvinnorna som äro särskilt intresserade för familjens välfärd och barnens rätt, i socialismen se den makt som kan skydda dem för krig och hungersnöd. Därför fordrar konferensen att alla socialistiska partier skola förstärka sin kamp mot krig och hungersnöd och anbefaller att de skola pröva alla de medel varmed dessa mänsklighetens gissel kunna framgångsrikt bekämpas och därmed väcka förståelse för den internationella socialismens ekonomiska politik.

Sexton länder hade sänt delegerade, de största delegationerna voro från Tyskland och England.

Kongressen öppnades av Adelaide Popp, varefter mycket hjärtliga tal höllos av representanter för den socialistiska arbetareinternationalens exekutivkommitté. Dessa voro Müller (Tyskland), Cramp (England), Hillquith (Amerika). Slutligen uttryckte Wibaut (Holland) med en särskilt djup övertygelse, att ingen verklig framgång för socialismen är möjlig utan erkännandet av kvinnornas likaberättigande med männen ej blott ekonomiskt och politiskt utan också att kvinnornas personligheter böra utan att hindras få nå sin fria utveckling. Han talade som en gammal veteran för sin fana. Han är också gift med en förkämpe för kvinnorna och socialismen.

Kongressen avslutades med att utse fem kvinnor, en från vardera av länderna England, Belgien, Tyskland, Österrike och Tjeckoslovakiet att underhandla med int. exekutivkommittén angående lämpligaste sättet för bildandet av den av kvinno-

## Min ensam dag. Den ryska adelsdamen berättar.

*Min ensam dag i skogen,  
den ena den andra så lik!  
Sjön ligger så blåögt trogen,  
och i kvällen så skiftningsrik  
till mitt rolösa hjärta.  
Så går jag en tur mot kvällen  
till stubben vid Fageråslid —  
en var har väl sina ställen,  
där han skriftar och bidar tid  
och målar sorgerna bjärta.*

*Men en gång, en gång till havet,  
i silverblått, guld och lila!  
Där har jag en gång begraven  
en kärlek. Där vill jag vila  
en dag — ett år av ett liv.  
Jag ville kyssa den stumma,  
den salta våg i vinden,  
som tåren, den salta, dumma  
nyss kysst mig på heta kinden.  
Den dagen, o liv, mig giv!*

*Den dagen lämnar jag skogen  
den stora, med sorg i sin famn.  
Jag kom dock så redobogen  
och sökte en hängiven hamn —  
men skogen har mångt sinn.  
Den är tung och mäktig och sval,  
stolt, god och förunderligt stor.  
Och det bar i dess pelarsal  
ett mörkt, som ett allvar hos mor.  
Den är stor, men den är ej min!*

*Dock skall den ha tack den gången  
jag går, ty den trofast gömt mig!  
Och ej har jag känt mig fången,  
fast intet blir som man drömt sig  
på stubben i Fagerås lid.  
— Drömma, det har man väl råd till,  
när natten är lång som ett år.  
Och har man i livet gått skogsvill,  
så får man väl gå, där man går,  
ensam, fast världen är vid.*

*Julia Ström.*

kongressen i dess resolution föreslagna kvinnokommittén.

Marseilles d. 21 augusti.

Anna Lindhagen.

Av en händelse kom två egenartade böcker, båda ryska skildringar, nästan samtidigt att falla i mina händer. Den ena var "En rysk bondkvinns berättelse" (recenserad i förra numret av Morgonbris), den andra var "Dagboken i saffian", den ryska adelsdamens berättelse, utgiven under signaturen Savvati. Två ryska kvinnor stiga fram ur det förgångna och vittna om, vad som kunde tilldraga sig ibland bönder och herremän i tsarismens "stora, heliga Ryssland". Båda dessa kvinnor berätta om sina personliga sorger och fröjder, och de sociala förhållandena bli för dem båda en bakgrund endast, något som är, som det är och icke står att ändra, därför att himlen så ordnat det. Kanske uppenbara berättelskorna härmed en den ryska folksjälen hemlighet, just den som blivit ryska folkets olycka — den stora passiviteten. I varje rysk herre bodde en tyrann, därför att han med modersmjölken insupit regeln: "Knutpiskan åt folket — åt packet." I varje rysk bonde och arbetare bodde en slav, därför att han genom generationer böjt ryggen under knutpiskan och levat i förnedring. När den ryske aristokraten var för depraverad att styra sig själv, för böjd och stapplande under släktleds skuldbördor för att kunna leda folkmassan, när slaven var för fylld av bitterhet över sitt eget elände och fädernas lidande för att kunna tåla och lida längre, kom den stora omvälvningen, som blev grym och blodig, därför att slaven ryckte knutpiskan ur sin herres hand och vände den mot hans ansikte. Den förtrycktes hämnd blev grym och blodig, alldeles som förtryckarens förtryck hade varit. Men Rysslands nuvarande olyckor äro icke större, än de varit genom århundraden, och man kan lika gärna känna med det som varit, som med det som är. I den ryska bondkvinns berättelse spårar man en, trots lidande och förtryck, kärnsund och stark bondeklass. (Kanske kan den skapa ett nytt och lyckligare Ryssland!) I adelsdamens berättelse ser man en, trots yttre förfining, trots strålglansen och galanteriet från de forna hoven, genomrutten överklass, en samhällsklass som sedan århundraden tillbaka dömt sig själv till undergång.

"Dagboken i saffian" är den ljusa, milda Lisas bikt. Hon levde för hundra år sedan som ung, nygift maka till en adelsman, som var storgodsägare och officer. Hon var en liten vit duva, en kvinna med naiva, oskuldsrena tankar, ett barn som burits på armarna genom livet. Hennes tårar gälla alltid henne själv, hennes hjärtas oro och längtan, hennes förvillelse och fall, hennes kränkta stolthet och svart-

sjuka. Lisa går omkring i slottsgemaken, omfjäsad och bortskämd, blygs av barnlighet över äktenskapets mysterier och blir av sin svärmor upplyst om sitt havandeskap. När mannen är borta, faller hon, såsom en oskyldig ängel stundom kan falla, d. v. s. hon blir sin make otrogen genom att ge sig åt dennes kusin. Först är hon lidelsefullt förälskad i förföraren, sedan förälskar hon sig i sin man och säger med största lugn, då hon hör att älskaren skjtit sig av olycklig kärlek: "Vem kunde tro det?" Hennes make gråter av kärlek och sinnesrörelse, då han får veta, att Lisa väntar ett barn. Men samme man låter piska ihjäl sina livegna stalldrängar för en försumlighet. Och hans moster, en adelsdam och godsägarinna, tar i gästernas närvaro av sig kängan och slår därmed hovmästaren så blodet flyter, därför att han låtit en av de andra livegna suppa sig full. Samma dam har till älskare en av sina livegna, och då denne får ett barn med en av gårdens flickor, byter matmodern ut barnet mot en hundvalp och låter begrava det levande. När Lisas hushållerska för sin matmoder yppar, att hon är husbondens älskarinna, pryglas den livegna kvinnan och jagas som en usel slinka till en utgård. Kvinnans tolvåriga dotter går omkring och tjuvar efter mamma och dränker sig, när hon inte kan finna henne. Lisa, som likt en madonna lägger sitt eget barn till bröstet och finner en utesäglig lycka i moderskapet, reflekterar helt lugnt över det livegna barnets öde: "Det gjorde mig inte särskilt ont om henne... Vi ha Gud ske lov gott om livegna."

Underliga motsättningar uppenbarar det ryska psyket. Där finns en nästan ljuvvekhhet och samtidigt en bestialisk grymhet, en djup religiositet och samtidigt frigjordhet från mänsklig och gudomlig etik, fladdrande ytlighet och allvarligt djup, despotism och slapphet. Ett kräftsår i den typiskt ryska karaktären tycks förvaron av ansvarskänsla vara.

Jag vet inte om Savvatis lilla arabeskerartade, raffinerade novell är ägnad till mera än pikant förströrelseläsning. Men författaren äger en mäktig psykologisk gestaltungsformåga och en fascinerande berättartalang såsom de flesta ryska författare. För mig har boken blivit en allvarlig och gripande skildring, just genom de glimtar den giver ur två av varandra beroende samhällsklassers inbördes förhållanden.

S i b y l.

**ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-  
DEM. KVINNORÖRELSEN!**

## Upplysningsbyrå för föräldrar.

Ett företag som bör uppmärksammas.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för föräldrar i Slussplan 9, 3 tr., dit en bekväm hiss för den besökande, och inom samma tambur som tidningen Tidevarvets redaktion och expedition, är ett företag som startats och förestås av doktor Ada Nilsson. Den hålles tillsvidare öppen varje torsdag klockan 9,30—10,30 f. m. och här kunna föräldrar och blivande föräldrar — således både män och kvinnor — få råd och upplysningar i sexuella frågor och vård vid havandeskap. Doktor Nilssons erfarenhet är, att även män ofta begära råd i sexuella spörsmål. Ingen organisation eller förening, vare sig i befolkningsfrågan eller nymalthusianskt syfte, står bakom byrån, som således ej bör beskyllas för ensidig verksamhet för minskning av födelsefrekvensen. Lika väl som en med barn överhövan välsignad moder kan få läkarens råd att undvika ett nytt havandeskap, kan en efter barn längtande hustru bliva hjälpt — om orsaken till steriliteten kan avhjälpas. Betecknande är att en av byråns första hjälpsökande, en ung hustru som två gånger genomgått barnsbörd utan att få behålla sina barn vid liv, vände sig till byrån för att få råd hur hon skulle kunna, vid ny förlossning, få behålla barnet levande. Hon önskade inget hellre än att få giva livet åt ett barn som hon fick behålla och efter byråns anvisning, har hon en längre tid stått under observation av läkare för att den sjukdomsorsak, som är skulden till barnens död, skulle kunna utrönas och avlägsnas. Den enda trycksak byrån hittills givit ut är en liten skrift som heter "Hälso-råd för blivande mödrar". Häre lämnas goda anvisningar om huru den blivande modern bör sköta sig för att förlossningens förlopp må bliva det minsta plågsamma och barnets hälsotillstånd det allra bästa. Vikten av att modern ammar sitt barn är starkt understruket och den blivande modern uppmanas att, såväl i tidigt havandeskap som i sista månaden, låta undersöka sig av läkare. Det betonas i inledningen till denna lilla broschyr att om alla blivande mödrar förde ett hälsobefordrande levnadssätt skulle mång-

en förlossning underlättas, spädbarnsdödligheten minskas och ett friskare, mer motståndskraftigt släkte komma till världen.

Hela Rådfrågningsbyråns program ligger i dessa korta rader. De åtgärder, i förebyggande syfte, byrån vidtager bestå i, att till den besökande, som är i behov därav, under läkarens ansvar lämna ordination å lämpliga preventiva medel å vilka recept utskrivs. Dessa recept kunna utan att någon behöver känna sig generad vid expedieringen, inlämnas hos den firma, med vilken byrån slutit avtal om rabatt. Sådant som förhållandet nu är, kommer upplysningen på detta område lätt i händerna på mindre vederhäftiga personer eller agenter för preventivmedel, vilket kan ha sina risker. Dessutom äro priserna å alla dessa varor, liksom å de varor som behövas för en förlossning, åtskilligt högt uppskrivade. Detta senare vill byrån råda bot på genom att medverka till prissänkningar. Så har byrån, efter initiativ från Oslo, utarbetat ett förslag till förlossningspaket och kommer sedermera sådana att kunna rekvideras genom byrån, innehållande allt vad som behöves för en förlossning i hemmet, vaxduk, bomull, tvål, borstar m. m., en välkommen hjälp, såväl för den blivande modern, som för ackuschörskan. Då det mycket ofta är fallet att den blivande modern går ute i förvärvsarbete till sista stund och ej kan eller orkar med att göra i ordning barnets utstyrelse, har byrån tänkt sig att standardisera en babyutstyrelse till billigt pris. Det är alltså bara att skriva till Rådfrågningsbyrån och rekvidrera för att få alltsammans fixt och färdigt och fullt ändamålsenligt. Byrån besvarar också förfrågningar i brev och många vända sig brevledes till byrån med sina bekymmer.

Glädjande nog har befolkningsfrågan och därmed sammanhängande problem blivit aktuella, ej endast här hemma, utan också ute i världen. Med detta vaknande intresse gör sig behovet av saklig och vederhäftig undervisning starkt gällande. Byrån kommer att sedermera förmedla föredrag i sexuella frågor. I England

har framstående teologer och biskopar uttalat sig för upplysningsverksamhet i syfte att begränsa barnalstringen. I de länder som varit med i världskriget ha befolkningsfrågan ägnats stor uppmärksamhet, i synnerhet Italien, som ganska kännbart träffas av den hämmande emigrationen, hyser fara för överbefolkning och påven har tillstått de katolska prästerna en skrivelse i vilken han anbefaller dem att lämna undervisning om undvikande av barnalstring. Katolicismen har, som bekant, förut strängt fördömt konsumgänge utan alstrande syfte. Också här i Sverige har framstående prästmän, vid personligt samtal med doktor Ada Nilsson, medgivit det förnuftiga i, att naturen regleras i sin alstringsförmåga, på annat sätt, än genom abstinens. Även de mest religiösa föräldrar skaffa sig ej flera barn än de kunna uppfostra och det är att hoppas, att alla grupperns kvinnor skola förstå byråns syften och att företaget skall röna den uppmuntran det förtjänar. Byrån gör ingen propaganda för sin verksamhet, den enda annonsering man tillåter sig är den lilla annonsen i Tidevarvet, men byrån vill gärna komma i kontakt med kvinno- och fackföreningar och alla som intressera sig för befolkningsfrågan och sexuell hygien. Byrån flyttar den 1 oktober i år, jämte Tidevarvet, till Trievaldsgränd 1 och säkert komma många bekymrade hustrur och blivande mödrar och i övrigt ansvarskännande föräldrar att söka sig väg till Rådfrågningsbyrån, för vars vederhäftighet doktor Ada Nilssons namn är en stark garanti. Den har en stor uppgift att fylla och den rådfrågande måste här få en känsla av att detta företag ledes av ansvarskännande och kunniga kvinnor till vilka man kan komma, mera som till en vän och kamrat än som patient till läkare. Alla råd och upplysningar lämnas gratis till dem som hava svårt att betala något, men då intet kapital står till byråns förfogande är det tacknämligt, om de som så kunna betala något till täckande av de anspråkslösa driftskostnaderna.

Sigrid Lundin.

### *Sprid Morgonbris!*

*Ingen klubbmedlem får vara överksam vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.*

# En vardagshistoria.

Av Oscar Hedberg.

— Frun kan ju fråga sin son.

Frun reste sig hastigt upp och sade:

— Ni kan inte stanna här så länge, men ni får ju ha någonstans att gå, och det är just det, vi skola tala om. Min man erbjuder er fem tusen kronor, om ni håller Nils utanför den sorgliga affären. Nu kan ni ju tänka på saken.

Samtalet var slut. Och en vecka senare företog sonen en studieresa till utlandet. Han hörde icke längre till Thoras tre rivaler.

Thora flyttade. Hon var klok nog att taga emot de fem tusen; hon insåg att anbudet var generöst och att hon icke fick mer med att ha större önskningsar. Ingen i huset visste anledningen till att hon flyttade; hon talade själv om det för chauffören, som blev mycket upprörd och började med att vilja slå ihjäl sonen, blev snart litet förnuftigare vid tanken, att hon hade ju själv varit med om det, och han slutade med att förakta henne och draga sig tillbaka. Det hade Thora ingenting emot.

Och så var det målaren. Honom sade hon ingenting till. Han fick själv söka upp henne i hennes lilla rum ute i stadens utkant, där hon skulle bo tills det var tid. Han hade fått veta alltihop av chauffören; bara det med de fem tusen visste ingen någonting om. Konstnären bad henne som vanligt att gå med i skogen, och då han hade pratat en del om litet av varje, så skuttade han direkt in på saken och sade:

— Och så vill jag bara säga det, att även om ni inte menar er kunna tillåta det, så tycker jag att ni skall låta mig hjälpa er så gott jag förmår. Det är kanske inte mycket, särskilt i sådant här, men det är inte gott att vara ensam när man har det svårt.

Thora blev både glad och bedrövad. Vad kunde väl denna hjälplösa människa göra för henne? Han gick ju själv och led nöd i sin livsglädje. Men hans hjärtliga vilja gjorde henne gott.

— Herre Gud, William, vad kan ni göra för mig? sade hon.

— Det vet jag inte, vi få slå ihop våra kloka huvuden, svarade han.

Viljan fattades som sagt inte. Och så var det ju det, att han höll ju fortfarande av henne på sitt eget troskyldiga sätt. En dag fick han för sig att fria till henne på nytt. Thora sade nej, och om än hon inte hade synnerligen lätt att gråta, så var det likväl denna gång något som satt och klagade inom henne. Nu hade hon lärt känna honom ännu närmare, och hon gick för sig själv och rispade upp sina minnen, så att hon med känsla av brott mot sig själv kände sig övertygad om, att hon givit sig hän åt den klagande rikemanssonen, medan hon faktiskt höll av denne fattige, anspråkslöse och livsglade konstproletär. Hon hade lagt sitt offer på fel altare; det blev till medvetande och skam för henne, och inte kunde hon skänka honom sin synd för hans kärlek.

De träffade varandra ofta, och de gingo ut och promenerade. Och då hon

var för långt framskriden, satt han hemma hos henne och pratade om allt möjligt.

Men så gick det ett par veckor utan att han kom. Hon började längta efter honom. Han hade på ett så naturligt sätt glidit in i hennes tillvaro, så om han inte kom minst ett par gånger i veckan, tyckte hon att det var som det inte skulle vara. Slutligen fick hon ett brev från honom: han var förkyld och måste ligga till sängs några dagar.

Thora gick på sista månaden, och hon hängde tungt i höfterna; men hon bar sin börda med tålmod. Vad som plågade henne mest var tanken, att William kanske låg där uppe i kupan och led nöd. Och en dag satte hon sig i en spårvagn och åkte in till honom. Det var inte lätt för henne att komma uppför alla trapporna, men upp kom hon ju. William hade det dåligt; stark hälsa hade han ju långt ifrån, och så hade han en kväll kommit springande ut till henne utan överrock — den hade han glömt, sade han. Det blev förkyllning.

Men Thora hade inte suttit hos honom länge förrän hon kom underfund med, hur det hängde ihop. Överrocken var hos juden, och i kupan fanns endast ett par torra skalkar bröd och litet margarin, men ingenting att elda med.

— Men William, hur har du kunnat ligga ensam här så länge? frågade hon.

— Det har jag inte heller, svarade han. Skurkvinnan i källarlägenheten har hämtat mat till mig varje dag.

Så att det skulle hon inte bekymra sig om. Men det gjorde hon ändå. När hon gick ifrån honom, tittade hon inom hos skurkvinnan; det var inga goda nyheter hon fick om William. Mat hade han inte velat ha de sista dagarna, och det var väl för att han inga pengar hade, fastän han inte ville erkänna det. Thora gav henne tjugo kronor och bad henne ställa om att han fick mat och värme, och hon lovade, att om hon skulle stoppa det i honom med våld, så skulle han inte slippa — det fattades bara om han skulle svälta när han inte behövde det!

Ett par dagar senare måste Thora anmäla sin ankomst på barnbörds huset. Det blev en smärtsam historia, och bättre blev det ju inte av att hon låg och grubblade över hur hennes vän hade det uppe i kupan. Men äntligen låg hon ju där med ett skrikande litet människoliv i sina händer — gudskelov, han liknade då henne själv! Ett par dagar efter kom skurkvinnan på besök; Thora hade bett en av sköterskorna skriva efter henne.

— Herre Gud, vad han liknar honom! utbrast kvinnan.

Thora bet sig i läpparna och vände bort ansiktet; kvinnan såg inte hennes smärta. Thora frågade hur William hade det. Ja, det var ju inte så bra, men åt gjorde han då varje dag. Men hon hade väl inte fler pengar? Nej, hon hade använt ett par kronor av sina egna. Så fick hon femtio kronor till och lovade att sköta om honom så gott hon kunde.

— Jag har ju fått inbilla honom, att det är jag, som lånar honom pengarna. Att börja med ville han ju inte alls, men då

jag frågade honom, om det var hans mening att svälta ihjäl från både fästmän och den lille, som skulle komma, så gav han sig ju, den envise rackaren.

Om fjorton dagar hämtade skurkvinnan Thora och den lille. Och dagen efter var Thora uppe hos William. Han var uppstigen, stod vid fönstret och målade. Men det var inte så bra med honom precis, han var blek, mager och hållögd. Hon tvingade honom att gå till doktorn, och på kvällen kom han hem till henne, dyster och missmodig.

Vad så doktorn hade sagt? Jo, det var inte så bra med den ena lungspetsen. Roligt var det ju inte, men det gick nog, menade han. Han hade hört talas om sådana, som levde med bara en halv lunga.

Nu fick Thora något att göra. Den lille skulle passas, och nu måste hon ju taga sig an William. Hon gick själv till doktorn och frågade, vad som var det klokaste, och hon fick veta en del goda råd, bland vilka det var särskilt ett, som hon tyckte var bra.

Då hon var på väg till William och kom förbi konsulns hus, höll bilen utanför och chauffören stod bredvid. Då han såg henne, gick han emot henne mycket vänligt och leende. Han ville gärna tala med henne. En av pigorna däruppe hade talat om för honom, att Thora fått tio tusen kronor för att sonen skulle slippa allt ansvar; och nu ville han fråga henne, om hon inte ville gifta sig med honom — så kunde han köpa en droskbil, och de kunde få det så bra ihop.

Thora såg först en smula hånande på honom, men sade sedan allvarligt:

— Nej, Ernst, det vill jag inte. Jag har visserligen fått fem tusen kronor — inte tio, som man inbillat dig — men varken det eller att jag... att jag, du förstår väl, vad jag menar?

Jo, det förstod han; leendet försvann spårlöst från hans ansikte, och han drog sig tillbaka.

Då hon kom upp till William och de hade pratat om några likgiltiga saker, gick hon rakt på sak.

— Jag har varit hos doktorn, William. Han menar, att det inte är så farligt med dig, men att du helst bör bo på landet ett par år åtminstone.

— Ja, ja, Thora, det har jag själv tänkt på, och jag önskar ingenting hellre. Men jag kan inte. Jag måste vara i staden för att kunna sälja någonting. Om jag skall bo på landet, måste jag ha så att jag kan leva det första året utan att behöva tänka på dagens behov. Och för resten vill jag inte så långt bort från dig.

Naturligtvis höll hon av William. Hon överraskades ofta av att någonting inne i henne formligen skrek hans namn, och det var väl kärlek? Något annat kunde hon icke få det att vara. Men hon hade svarat den skrikande rösten med ett bestämt nej, ty hon ansåg sig icke ha lov att begära William — efter det som hänt. Det fanns icke så litet sinnlighet i hennes kärlek till honom. En gång hade hon givit sig hän till en man, men utan känsla, utan att besvara hans nästan sjukligt ve-modiga smekningar, hon bara gav, därför att hon kände sig giva åt en, som behövde och blev rikare vid att få något av hennes styrka, som ju var ett med hennes kropp. Då hon efteråt såg, att det varit en halvt degenererad individs brunst som besegrat henne med sin självfulla klagan, så strömmade skamkänslan genom alla hennes sinnen och hon kände sig både

## Idyll i bersån.



Ovanstående lilla trevliga hem-idyll har skickats oss från en av våra kamrater. Kaktusen, som är ett riktigt praktexemplar, stårar med inte mindre än fjorton utslagna blommor på en gång, och smättingarna, kattungen och kycklingen, som tycks ha det ganska trevligt i kaktusens skugga, skämmas heller inte för sig. Vi ta gärna emot om det är någon mer av våra kamrater, som vill sända oss foto från någon vacker och trevlig idyll inom det egna hemmet, eller av något vackert arbete, t. ex. vävnad eller annan hemslojd som utförts. Red.

fysiskt och psykiskt illamående. Och med ett par bestämda beslut utplånade hon rikemanssonen ur sitt medvetande. Och det hela gick mera instinktivt än förnuftigt till. Hon var själv oäkta född, det hade hon ofta blivit påmind om, och det hade hon försonat sig med. Varken hon eller hennes mor voro sämre människor för det, tvärtemot, hade hon flera gånger haft tillfälle konstatera. Beträffande sitt eget barn generades hon icke av denna sida av saken — barnet skulle nog få vad det tillkom, såvida det berodde på henne, och ingenting i världen kunde taga från henne kärleken till den lille sprattlande och skrikande bytingen. Men efter att med höppressade läppar och utan ett enda klagande ljud ha genomgått födselns smärta, var det som om hon i rent kroppsliga begär ville gå till William för att giva och taga det, som bör föregå ett barns födande till världen. Dock kunde

## Från Gävleborgs läns kvinnodistrikts konferens i Gävle.

Gävleborgs läns socialdemokratiska kvinnodistrikt höll sitt årsmöte i Gävle den 7 juni.

Konferensen öppnades av ordf. fru Inez Wickström, som hälsade de närvarande välkomna samt bragte en hyllning åt Brantings och Thorssons minne.

Att leda mötet utsågs fru Wickström och till sek. fru Möller, Söderhamn.

Ur styrelsens årsberättelse framgick bland annat, att två stora kamratmöten hållits och en instruktionskurs anordnats. Styrelsen hade i organisationssyfte besökt ett flertal platser; ävenså hade ett gott samarbete med kommunerna bedrivits på de olika platserna under valrörelsen.

Revisorernas berättelse utvisade att kassan balanserat på kr. 763:52 med en behållning av kr. 399:07. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Den avgående styrelsen omvaldes.

Behandlades en motion om organiserandet av upplysningskurser. Hänsköts åt styrelsen att taga under övervägande möjligheten av anordnandet av sociala utbildningskurser.

Vidare framhölls önskvärdheten av att få en broschyr, skriven av sakkunnig person, i befolkningsfrågan utgiven. Remitterades till förbundet.

I likhet med föregående år diskuterades frågan om upprättandet av förlösningshem inom länet. Mötet beslöt att en hänvändelse skulle göras till den soc.-dem. landstingsgruppen, att taga frågan under allvarlig omprövning, och skulle man även söka intressera partidistrikts styrelse att understödja kvinnornas framställning.

Härefter förekoms ett utmärkt föredrag av d:r Alma Sundquist över ämnet, "Befolkningsfrågan ur socialhygienisk synpunkt".

Härefter avslutades konferensen med kortare tal av riksdagsman Adolf Olsson samt av ordföranden, som frambar ett tack till partidistriktet, Arbetar-Bladet och förbundet för det stöd som givits å kvinnodistriktet.

Sekreteraren.

hon icke, ty hennes förnuft sade alltid: varför gav du åt den ene, vad som i kraft av det som nu en gång gäller, tillhörde den andre? Denna kamp mellan förnuft och känsla var egentligen icke så lätt. Därför kände hon det som en befrielse, när hon på ett sätt, som innebar mer än eljest, kunde bringa William sitt offer med känslan och tanken: vi böra ju tillhöra varandra. Och det var glädje i hennes röst då hon nu sade till honom:

— Hör nu vad jag säger, William! Du har ofta frågat mig om jag vill gifta mig med dig, och jag har var gång sagt nej, därför att jag tyckt, det fanns något i mitt liv, som förbjöd det. Men nu har jag kommit underfund med, att när vi hålla av varandra och om du kan förlåta mig, så är det väl ändå bäst för oss båda.

Den som for upp med en fart, var väl William. Han rusade fram och tillbaka

## Sörmlands soc.-dem. kvinnodistrikts konferens i Flen.

Söndagen den 24 maj höll Sörmlands distrikt av Soc.-dem. kvinnoförbundet årskonferens i Flen. Mötet var talrikt besökt av valda ombud samt av medlemmar ur klubbar tillhörande distriktet. Från Åkersklubben hade man pr bil slutit upp till årsmötet, som blev i allo lyckat och givande, icke minst därigenom att doktor Andrea Andréen-Svedberg omedelbart efter mötets slut höll en intressant och upplysande föreläsning i befolkningsfrågan.

Mötet öppnades av distriktets ordförande, fru Ida Adamsson, vilken med några ord erinrade om den stora förlust vårt parti lidit genom Brantings och Thorssons frånfälle.

Till ordförande för mötet valdes fru Malin Dahl, Katrineholm, och till sekreterare fru Ellen Svedberg, Eskilstuna.

Av årsberättelsen framgick att till distriktet äro anslutna 10 klubbar med ett medlemsantal av 261 st. Under året har till distriktet anslutit sig 2 klubbar, därav en nybildad.

Distriktets räkenskaper ha under året balanserat på kr. 472:41.

Berättelserna lades med godkännande till handlingarna.

En motion med förslag om bildande av en fond inom distriktet, avseende stipendier till 3-veckorskursen vid Kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad, diskuterades. Motionen föranledde en längre diskussion och resulterade i godkännande av densamma.

Förslag till nya stadgar för distriktet upplästes och godkändes.

Dessutom diskuterades agitations- och bildningsfrågor.

På förslag av distriktets ordförande beslöt att hänskjuta till klubbarna att diskutera den nya barnavårdslagen.

Till styrelse för nästa arbetsår valdes fruarna Ida Adamsson, Anna Lindgren och Ellen Svedberg, samtliga i Eskilstuna, och utgörande verkställande utskottet, samt fru Anna Käll, Sparreholm, och fröken Math. Olsson, Nyköping. Till revisorer valdes: fruarna Alma Olsson och Julia Palmér, Eskilstuna. Eskilstunaklubben har att utse en tredje revisor.

Konferensen beslöt att även nästa årsmöte skall förläggas till Flen.

på golvet, tills han stannade framför Thora och sade:

— Thora! Thora! Om du vill det, så går allt det andra av sig självt.

— Ja, det gör det ju nog, William. Och så flytta vi väl på landet då?

Han ställde sig vid fönstret och stirrade ut.

— Men hur, hur, Thora? Jag äger ju inte ett öre, och jag är skyldig skurkvinnan sjuttio kronor.

— Nej, det är du inte, William. Men nu skall du få höra...

Ja, så fick han veta alltihop, om de fem tusen, om...

Och så blev det, som hon föreslog.



Försäkra Ert Liv i Folket



## Östergötlands soc.-dem. kvinnodistrikts konferens i Linköping.

Östergötlands distrikt av Socialdemokratiska kvinnoförbundet höll söndagen den 2 augusti sin första kongress i Linköping. Samtliga kvinnoklubbarna inom länet voro representerade genom ombud.

Kongressen öppnades med sång av Norrköpings kvinnoklubbens sångkör, som även senare genom sin sång gav ett festligt inslag i de synnerligast en varm sommarsöndag nog så ansträngande förhandlingarna.

Sedan deltagarna hälsats välkomna av distriktets ordförande fru Mimmi Gyllander, företogs val av dagens funktionärer. Till ordförande valdes fröken Hanna Nygren, Mjölby, och till sekreterare fru Elsa Johansson, Norrköping.

Av årsberättelsen framgår att resultatet av distriktets första verksamhetsår inte blivit så synnerligen givande, då de ekonomiska resurserna inte givit verkställande utskottet möjlighet att så, som det önskat, bedriva arbetet till distriktets fördel. Som tidigare blivit meddelat, innehåller årsberättelsen även en redogörelse över de insatser som gjordes under tiden inför de politiska valen. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet för ifrågavarande tid.

En medlem av distriktsstyrelsen hade motionsledes framfört frågan: På vilket sätt skola kvinnoklubbarna arbeta för att möta mera förståelse bland de manliga partikamraterna? Diskussionen i frågan blev ganska livlig. Kongressen antog styrelsens uttalande, som var av följande lydelse:

Distriktsstyrelsen anser att kvinnorna böra, för att vinna mer förståelse av de manliga kamraterna, dels besöka kommunmötena och dels åtaga sig de uppdrag de bli föreslagna till, för att därigenom bli insatta i partiets arbete och så småningom skickade för mera krävande uppdrag. Även bör det inre klubbarbetet ordnas, så att det blir fritt från allt som ej hör till vår uppgift och endast skola oss, så att vi i framtiden bli fullt jämställda med partimedlemmar.

För att få distriktet mera ekonomiskt bärkraftigt hade framförts ett förslag, att kvinnoklubbarna var för sig under tiden till nästa kongress skulle anordna en fest, i stil som lämpar sig för respektive platser och vars behållning skulle tillfalla distriktet. Förslaget, som tillstyrktes av distriktsstyrelsen, godkändes.

I frågan om internationell kvinnodag 10—18 oktober beslöts att verkställande utskottet skall försöka ordna med talare, som skall besöka respektive klubbar.

Nästa kongress beslöts hålla i Mjölby.

Vid därefter företaget val av verkställande utskott utsågs till ordförande fru Anna Gustavsson, till kassör fru Ellen Cederstrand och till sekreterare fru Elsa Jo-

## Dalarnes soc.-dem. kvinnodistrikts konferens i Borlänge.

Dalarnes distrikt av Soc.-dem. kvinnoförbundet höll lördagen den 1 och söndagen den 2 aug. konferens i Borlänge Folkets hus. Tjugutva ombud representerade klubbarna, varjämte en mängd intresserade klubbister hade infunnit sig.

Första dagens förhandlingar började med unisont avsjungande av "Arbetets kvinnor", varefter distriktsordf. fru Anna Wallin i några väl valda ordalag hälsade ombud och gäster välkomna.

Gästernas tack framfördes av ombudsman E. Lindbärg, som representant för partidistriktet och platsens arbetarekommun, samt ungdomsdistriktets ordf. John Kypengren.

Därefter företogs val av mötesfunktionärer. Till ordf. valdes fru Gunni Stenlund från Långshyttan och till v. ordf. fru Beda Olsson från Borlänge med fru Hanna Sikström från Smedjebacken som sekr.

Styrelseberättelsen godkändes med tacksamhet av konferensen. Revisionsberättelse och dechargeyrkandet likaså.

Därefter vidtog en synnerligen intressant diskussion angående förslag om anordnande av en 3 dagars instruktionskurs på någon central plats, förslagsvis Falun, för de mest intresserade klubbmedlemmarna. Kursen skulle omfatta dels sociala, dels s. k. praktiska ämnen, och ha till uppgift att fostra dugliga och intresserade funktionärer. I debatten deltog en hel del talare, som framhöllo nyttan och nödvändigheten av ett fördjupat bildningsarbete, på samma gång som man ställde sig skeptisk huruvida man på den korta tid som skulle kunna anslås till en sådan kurs skulle kunna nå något resultat, som svarade mot kostnaderna.

Vid 7-tiden avbröts debatten och ajournerades sammanträdet till morgondagen, varefter Borlänge-Domnarvets kvinnoklubb bjöd gästerna på en god och riklig supé.

Kl. 8 e. m. höll så doktor Andrea Andréen-Svedberg från Stockholm föredrag över ämnet Befolkningsproblemet, en social och ekonomisk fråga av största be-

hansson, samtliga i Norrköping. Suppleanter för dessa blevo fruarna Olivia Widén och Alma Hillerström. Övriga styrelseledamöter äro fröken Hanna Nygren, Mjölby, och fru Hulda Larsson, Motala. Suppleanter äro fru Selma Andersson och fru Ternberg. Revisorer äro fruarna Mimmi Gyllander, Hedvig Windisch och Augusta Hammarberg och suppleanter fruarna Britta Gustavsson och fru Engla Andersson.

Kongressen avslöts med avsjungandet av Internationalen.

tydelse. Det intressanta föredraget åhördes av en publik uppgående till över 100 personer. Föredraget var anordnat endast för kvinnor. Det mottogs med hjärtliga applåder.

Söndagens förhandlingar började redan kl. 9 f. m., sedan Borlängeklubben bjudit på frukost. Den från gårdagen bordlagda frågan upptogs till förnyad behandling men beslutades att bordlägga densamma till nästa konferens, varunder klubbarna skulle kunna få tid att taga ställning till densamma.

Frågan om stärkandet av distriktets ekonomi upptogs till behandling, och beslutades efter en stunds debatt att klubbarna inom distriktet skulle anordna sommarfester o. d. och att ev. överskott så mycket som möjligt skulle lämnas distriktet.

Fru Ebba Mattsson från Grängesberg lämnade så en intressant och värdefull redogörelse för olika typer av studiecirklar. Hon pointerade i sitt väl framsagda anförande vikten av att man inte fick anse något för enkelt att lära. I den därpå följande debatten underströk fru Wallin ytterligare vad som sagts om nyttan av enkla medel, dem man kan behärska. Hon påpekade också nödvändigheten av att klubbisterna rätt behandla sitt modersmål, nyttan av rätt- och väl-skrivning.

Fru Mattsson, Grängesberg, framlade rapport från A. B. F:s distriktskonferens, till vilken kvinnodistriktet lika väl som andra nybildade distr. inbjudits. Efter en redogörelse för A. B. F:s betydelse, beslöt konferensen ansluta sig till distriktet och valdes till ombud fru Ebba Mattsson, Grängesberg, med fru Anna Wallin, Falun, som ersättare.

Med anledning av den stundande internationella kvinnodagen beslöt distriktet att under veckan 10—18 oktober anordna agitationsmöten med föredrag, så vitt möjligt av framstående förbundstalare.

Vidare företogs val av distriktsstyrelse, V. U. och suppleanter, samt revisorer. Konferensen beslöt förlägga verkställande utskottet till Falun. Till ledamöter av det samma omvaldes fruarna Anna Wallin, Kerstin Olsson och Hilma Hedström. Från förra styrelseledamöten fru Ragna Lindbärg, Borlänge, hade inkommit en avsägelse. Fru Skoglund, Krylbo, avsåg sig likaså, varför konferensen i deras ställe valde fru Selma Dahlöf-Andersson från Borlänge och fru Lina Nyström, Mora. Fruarna Ebba Mattsson, Grängesberg, och Ingeborg Broberg, Hedemora, omvaldes. Till revisorer valdes fruarna Hilma Eklöf och Anna Dahlrot.

Nästa konferens skall förläggas till Falun. Därefter avslöts den arbetstyngda och av bästa stämning präglade konferensen med ett tack av distr.-ordf. fru Anna Wallin för gott samarbete och med en önskan om god fortsättning. Konferensen uttalade sitt varma erkännande för det arbete som distriktsstyrelsen och enkannerligen dess ordf. fru Wallin nedlagt.

Efter konferensen besökte ett 40-tal av konferensens ledamöter St. Tuna kyrka, där de intressanta skatterna togs i vederbörligt betraktande. Därefter ställdes kosan till Hovgårdens ålderdomshem och Barnhemmet.

För gästernas bekvämlighet hade Borlängeklubben nedlagt ett gott och intresserat arbete och möteslokalen var vackert och smakfullt dekorerad.

**V**etenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.



## Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

### Från Luleå.

Det är länge sedan något syntes i Morgonbris från Luleå kvinnoklubb, som väl är den nordligaste klubben inom förbundet.

Här är hårdarbetat och ha vi stora svårigheter att kämpa mot. Vi känna oss också mycket ensamma och någon kvinnlig soc.-dem. talarinna ha vi ej haft. Det är naturligtvis för dyrbart att sända någon hit upp. Vår klubb har dock gått framåt sedan vi bildade den den 10 april 1924 med ett tiotal medlemmar.

Ur årsberättelsen är att anteckna, att klubben nu har 16 medlemmar och haft 2 möten i månaden. Många intressanta och viktiga spörsmål ha behandlats. Arbetarekommunens och ungdomsklubbens möten och fester ha besökts. 225 Morgonbris ha sålts under 9 månader.

Till styrelse för 1925 valdes Anna Pettersson, Linda Nyberg, Edith Bengtsson, Hildur Löfvström och Annie Strand. Revisorer blevo Elin Bohlin och Frida Andersson.

Styrelsen hoppas att medlemssiffran fördubblas till nästa år och att förstälelsen för soc.-dem. kvinnorörelsen blir större och att inte våra partikamrater avråda sina hustrur att ansluta sig till densamma. Nu är det ofta så att mannen går på fackförenings- och arbetarekommunens möten och hustrun på bio eller till något religiöst möte. Vad blir följden? Jo, barnen följa oftast modern och när fadern faller ifrån så finnes intet samband med vår rörelse. På annat sätt gestaltade det sig om även modern vore förstående och aktiv i rörelsen. Vi äro dock övertygade om att våra präktiga manliga partikamrater snart skola inse det oförnuftiga i att hålla kvinnorna borta från de soc.-dem. idéerna, utan skola förstå att mycket motstånd och många svårigheter för vår rörelses framgång skola bortfalla då deras egna kvinnor och barn tala väl om rörelsen och även äro beredda att verka på det sätt det är för var och en möjligt.

Från denna nordliga punkt sända vi hjärtliga hälsningar till kamraterna i klubbarna och bedja dem ej förtrötta i arbetet. Vår vädjan är: tag hand om ungdomen, så att den ej blir förvirrad utan med aktning och vördnad vill fortsätta arbetet efter far och mor, så att de socialdemokratiska idéerna få allt större spridning och förstälelse. A. P.

### Från Eslöv.

Eslövs soc.-dem. kvinnoklubb firade sin 4:de årsdag den 27 april med en liten festlighet vartill medlemmarna hade inbjudit vänner och bekanta.

Klubbens ordförande, fru Maria Andersson, redogjorde i sitt hälsningsanförande för det gångna årets arbete, som väl icke fyllt det mått, man för ett år sedan hoppats, men varunder man dock gjort sitt bästa. Manade till enigt samarbete så att man icke förstörde kamraternas brister utan i stället ser deras goda vilja till att liksom en själv efter bästa förmåga draga sitt strå till stacken. Uttalade ett särskilt tack till de medlemmar, som sköta

spridningen av Morgonbris, vilken varje månad försäljes i 100 ex.

Medlemmarna bidrogo därefter var på sitt sätt till att göra kvällen angenäm. Fru Elna Björklund föredrog nedanstående av henne själv dagen till ära författade verser:

Vår klubb fyller år i dag, nu gå vi in i det femte under fest och gamman.  
och i känslan av att vi knutit vår kamratkedja allt fastare samman.  
Nog se vi missmodigt tillbaka på det lilla vi ha förmått att uträtta,  
men vilja dock i ljusaste framtidshopp  
vårt föreningsarbete fortsätta.

Och hoppas på förstälelse och stöd av nya kamrater, allt fler och fler,  
ty vi böra samlas omkring kvinnornas intressen och uppgifter allt mer och mer.  
Man ser så många arbetsfält, som vänta på kvinnornas verksamma händer,  
man ser nöd och elände, men kan icke hjälpa, om man går en i sänder.

Man ser lasternas sorgliga offer; vad hjälper ett indignerat: O, se!  
Och mot krigets förödelse och fador, vad hjälper ett suckande: O, ve!  
Nej, vi gå hellre ut bland dem, som fröna till fredens och lyckans blomster så,  
och hoppas barnen få skörda så snart, att vi få vara med även då!

Till slut bjöds på kaffe med spettkaka och andra kakor. Sedan "Internationalen" unisont sjungits, åtskildes deltagarna nöjda med kvällen. Sekr.

### Kamratmöte i Nynäshamn.

Nynäshamnsklubben hade till den 2 aug. inbjudit distriktets klubbar till kamratmöte. Inbjudan hade hörsammats av ett 60-tal medl. i de olika klubbarna, av vilka dock deltagarna från Spånga aldrig hunno målet, enär bilskada omöjliggjorde framkomsten. Samma missöde inträffade även för Södertäljefararna, men som de ej hade så långt till en järnvägsstation som Spångaklubben, togo de sig dit med apostlahästarerna och inträffade i Nynäshamn betydligt försenade, men med gott humör.

Kamratmötet var anordnat i form av utflykt sjöledes till en vackert udde på Yxelö, där vid framkomsten i all enkelhet sill och potatis samt kaffe med dopp väntade deltagarna för lekamtligt behov. Det "andliga" bestods av Sigrid Lundin i ett kortare tal samt ett "musikkapell", sammansatt av klubbmedlemmars i Nynäshamn män. Ganska många av Nynäshamnsklubbens medlemmar hade infunnit sig med egna båtar.

Dagen bjöd på strålande solsken samt en lagom bris. De badlystna bland deltagarna fingo sitt behov tillfredsställda vid en härlig badvik samt med en temperatur på vattnet, som ej östersjön på många år haft.

Vid 5-tiden skedde återresan till Nynäshamn, där de som så hunno, besågo Folkets Hus, samt vidare till vars och ens hemtrakt

med ett minne — hoppas vi — om en angenäm sommarsöndag, som en omväxling i vardagens enahanda. Ref.

Djursholmsklubben ber att genom Morgonbris få tacka Nynäshamnskamraterna så hjärtligt för ovannämnda kamratmöte.

Bliv medlem av Kvinnoklubben på Eder ort, om Ni ännu ej är ansluten till densamma!



## Högsta betyg!

En husmor skriver:

"Jag kan inte med ord uttrycka hur överdådigt detta pulver är."

A. E.

Det är ingen överdrift vad denna husmor säger om Tvättbjörn. Försök Tvättbjörn och Ni skall själv säga detsamma. Följ bruksanvisningen.

## Vita Tvättbjörn

Tvättar allt — skadar aldrig.

Tvättbjörn N:o 1 à 75 öre för den vita tvätten. Den billigare Tvättbjörn N:o 2 à 65 öre till disk, rengöring och tvätt av kulörta kläder, strumpor och ylle.



Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumentförbundet Stockholm



## Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textside 40 öre pr mm.

**Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:** Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

## Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . . . .	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar) . . . . .	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar . . . . .	» 0:05
Brevkort pr 100 st. . . . .	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st. . . . .	» 2:—

Gratis erhålles uppropet »Till Arbetsarehemmens kvinnor», Kvinnosången samt Anmälningsblocken.

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

## SVEN OHLSON

MUSIKHANDEL & REPARATIONSVERKSTAD

44 Kammakaregatan 44  
(Andra huset från Drottninggatan)  
Tel. Norr 129 85

Lager av:

Musikinstrument, Strängar & Tillbehör. Grammofoner & Skivor.

Reparationer av  
Sträng-, Blås- & Batteriinstrument,  
Grammofoner m. m. utföres.

## BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

## ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

### Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

**Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt.** Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

**Sthlms Allm. kvinnoklubb** (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

**Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

**Stockholms södra kvinnoklubb** (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

**Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb** har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

**Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb** håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. Fridhemsgatan 48.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

**Föreningen för Hembiträden i Stockholm** håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

**Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Grödal 116. Sekr. Anna Käll, Aspudden, tel. Aspudden 4 28.

**Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb** håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

**Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

**Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

**Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

**Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

**Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

**Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Amalia Nilsson, Föreningsgatan 61, Landskrona.

Styrelsen.

**Spånga soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

**Solna soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

**Storfors soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

**Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

**Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb** har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

**Tumba soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

**Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm, A.-B. Arbetarnes Tryckeri, 1925